
VATAN VE HÜRRİYET'E ADANAN BİR ÖMÜR!

15.03.2019

Aydınlık (15 Mart 2019)

Ercan Dolapçı

İttihatçıların Sadrazamı Talat Paşa'nın öldürülüşünün bu yıl 98'inci yıl dönümü. Talat Paşa 15 Mart 1921 günü Berlin'de İngiliz gizli servisinin kiralık adamı Ermeni militan Soghomon Tehlirian (Erzurum doğumlu) tarafından kurşunlanarak öldürülmüştü.

Davası da uyduruk bir mahkeme süreciyle bitti. 23 Mayıs 1960 günü ABD'de öldü... Talat Paşa, fedai kuşağı devrimcilerinin teşkilatçı lideriydi. Türk devrimine büyük hizmetlerde bulundu. II. Meşrutiyet Devrimiyle, Türkiye Cumhuriyeti'nin de ön sözünü yazdılar. Emperyalizme karşı vatan savunmasında en önde mücadele verdiler. Osmanlı'nın paylaşılmasını gördükleri için, önce güçlü bir ordu yarattılar. Bunun kurmayı Enver Paşa'ydı. Çanakkale Zaferi onların eseri idi. Dünya Savaşı'nı uzatarak Rusya'nın çökmesini ve Bolşevik Devrimi'nin gelmesini hızlandırdılar. 'Üzerine güneş batmaz' denilen İngiliz emperyalizmine kök söktürdüler. Büyük darbe vurdular ve hızla çöküşe sürüklediler... Kapitülasyonların kaldırılması, milli ekonomi ve çağdaş kurumların ilk nüvelerinin oluşması onların eseri idi. Halkçılık ve köycülük; kadın hakları, eğitimin yaygınlaştırılması, laikliğin ilk uygulamaları, basın hürriyeti ve sosyal hayatın canlanması yine onların eseri idi.

Kahpe kurşunlara hedef oldular

Vatanseverdiler. Canlarını budaktan esirgemedi ortaya koydular. Tek kişi değil, büyük bir teşkilattılar. Dünyaya örnek oldular. Dudak ısırttılar. Tarihe 'Jön Türkler' namını onlar hediye etti. Hepsi de vurularak öldü. Resneli Niyazi (17 Nisan 1913 günü Arnavutluk'ta şehit oldu), Süleyman Askeri Bey (14 Nisan 1915 günü Basra'da şehit oldu), Enver Paşa (4 Ağustos 1922 Tacikistan'da Ruslarla giriştiği çatışmada), Cemal Paşa (22 Temmuz 1922, Tiflis'te Ermeni kurşunuyla), Sadrazam Said Halim Paşa (6 Aralık 1921, Roma'da Ermeni kurşunuyla) ve Dr. Bahattin Şakir (17 Nisan 1922 günü Berlin'de arkadaşı Cemal Azmi Bey ile birlikte Ermeni militanlar tarafından katledildi).

Atatürk: Savaş kaçınılmazdı!

Talat Paşa, 1 Kasım 1918 gecesini arkadaşlarıyla birlikte işgalcilerin eline düşmemek için yurt dışına çıkmak zorunda kaldı. Talat Paşa, Almanya'da kaldı. Oradan Mustafa Kemal Paşa'ya mektuplar göndererek giriştiği Milli Mücadele'yi tüm kalbiyle desteklediğini bildirdi. Atatürk de ona ayrı bir değer verirdi. Gazi Paşa yıllar sonra onu şöyle anlatır: "Öyle sanıyorum ki Enver Paşa ile aramızda

en büyük fark da birimizin gerçekçi, diğerimizin hayalci oluşudur. Bakın Talat Paşa onun gibi hayalci değildir. Kendisi ile iyi anlaşıyorduk. Hatta Milli Mücadeleye atıldıktan sonra şehit edilmeden önce bana Berlin'den mektuplar göndermiş, tutmuş olduğum yolu övmüştü." Atatürk, Sabiha Gökçen'e anlattığı anılarında onların savaşa girişlerini ise şöyle değerlendirdi: "Ya tarafsız kalarak savaşın sonunda galip gelecek devletlerin bizi koyun gibi parçalayıp yemelerini beklemek, ya da tarihimize ve şanımıza yakışır bir biçimde döğüşerek postumuzu elden geldiğince pahaliya satmak! Savaşık, Çok iyi savaşık. Balkan Savaşı'nın Türk silahlı kuvvetlerine sürmüş olduğu lekeyi temizledik." (Sabiha Gökçen, Atatürk'ün İzinde Bir Ömür Böyle Geçti, Hazırlayan: Oktay Verel, THK Yayınları, İstanbul, 1982, s.157.)

Gözyaşlarıyla vatani terk etti!

Yoldaşı Meclis-i Mebusan Reisi Halil Menteşe ise onu özet olarak şöyle anlatır: "Bulgaristan Kırcaali'nin bir köyünde 1874'te fakir bir köy çocuğu olarak dünyaya gelen Talât, rüştiye tahsilini Edirne'de yapmış, Selânik'te hukuk mektebine devam etmişti. 18 yaşında Edirne talgrafhanesine kayıt memuru olarak girmiştir. Avrupa'dan gönderilen gazetelerle mecmuaları dağıtırken yakalanmış, arkadaşı Faik Bey ve Hoca İbrahim Efendilerle üç sene kalebentlik cezasına mahkûm olmuştur. İki buçuk sene sonra tahliye edilmiştir. Telât Bey, Selânik'te ikâmete memur edilmiş. Tekrar posta memurluğuna başlamıştı. 1903'te de postahane başkâtipliğine terfian tayin edilmiş, orada da Avrupa'dan gelen gazete ve mecmuaları kendi eliyle dağıtmaya koyulmuştur." (Halil Menteşe'nin Hatıraları, Hayat mecmuası, 1967.)

'Gazete dağıtmakla iş olmaz'

İttihatçı devrimci Talât Paşa, usta teşkilatçı olarak bilinir. Bunun temellerinin nasıl atıldığını yine Halil Bey şöyle anlatır: "Meşrutiyet'in ilanından iki buçuk sene evvel bir yaz günüydü. Millet bahçesinde arkadaşları ile otururken Talât: 'Arkadaşlar gazete ve mecmua dağıtmakla bu iş bitmez. Bir cemiyet kuralım, efradımız çoğalınca İstanbul'a gidip Sultan Hamit'i öldürelim... Meşrutiyeti elde edelim' demiş. Talat Paşa'nın teklifi kabul edilir. Birkaç gün sonra Yüzbaşı Ömer Naci merhuma şehir haricinde bir ev kiralanır. Orada on arkadaş toplanırlar ve Osmanlı Hürriyet Cemiyeti'ni kurarlar..." (age.)

Celal Bayar anlatıyor

İttihat ve Terakki'nin İzmir Genel Sekreteri, 3. Cumhurbaşkanımız Celâl Bayar, partili arkadaşı Talat Paşa'yı şöyle anlatır: "Talat Paşa, Sadrazam olduğu günden beri daha serbest bir idareye taraftardı. Harp sonlarına doğru sansürü kaldırmış, matbuatın dili çözülmüştü. Paşa, 'tek parti' ile memleket idaresinin zorluğundan bahsederek,'Uzun müddet iktidar mevkiini elinde tutanlar için yıpranmak zaruridir. Milli meselelerde, milletin iradesinin, tabii birşekilde ve zamanında kullanılmasını temin etmemiz lazımdır' derdi. Bilhassa, fevkalade zamanlarda memleketi teşkilatsız bırakmamak için programlı, muhalif diğer bir partinin lüzumuna inanmış, İzmir valisi gibi nüfuzlu birkaç kimseye, bu uğurda çalışmaları için teklifte bulunmuştu." (Celâl Bayar, Ben de Yazdım, C.1, Sabah Kitapları, İstanbul, 1997, s.80.)

Anasına vasiyeti

1913 tam iktidar döneminden sonra Sadrazam olan Talât Paşa, gelmekte olan Cihan Savaşı'nı görür ve müttefik bulmak için çırpınır. Paris, Londra ve Petersburg'a gidilir. Müttefikliği başaramaz. Çaresiz Almanya'yla müttefik olunur. 2,5 ay savaş dışı kalınır. Savaştan sonra İmparatorluk dağılıp Anadolu kalınca, düşman eline düşmemek için yurt dışına çıkma kararı alırlar. Enver ve Cemal

Paşalarla birlikte vatandan ayrılırlar. Talat Paşa zor ikna edilir. Kalıp hesap vermekten yanadır. Ancak bunun mümkün olmadığını gören arkadaşları onu da alıp giderler. Paşa yurdu terk etmeden önce Saray'ın penceresinden Boğaz'a bakar ve gözyaşları içinde yanık bir türkü söyler. Sonra da ağzından şunlar dökülür: "Halilciğim! Kaybettik memleketi!.." Berlin'de de hep vatan için uğraşır. Kemalist hareketi canla başla destekler. Mustafa Kemal ona ayrı bir saygı duyar... Bir gün annesine "Anacığim, ben nasıl olsa yatağımda ecelimle ölmem. Beni muhakkak öldürürler. Kendinizi bu akıbete hazırlayın" demişti. (age.)

Bir evinden başka malı yoktu

Bunların ardından yönetime gelen işbirlikçi hükümetler ise, birlik ve beraberliğin daha fazla ihtiyaç olduğu bir dönemde bunu sağlayacaklarına, İttihatçı avına çıktılar ve bu dönemde İttihat ve Terakki'nin devamı olan Teceddüt Fırkası'nın bütün mallarına el koydular. Buna İttihatçı önderler Sadrazam Talat Paşa, Harbiye Nazırı ve Başkumandan Vekili Enver Paşa ve 4. Ordu Komutanı ve Bahriye Nazırı Cemal Paşa da dahildi. Aralık 1918 başlarında alınan karar gereği yapılan incelemede, Sadrazam Talat Paşa'nın Edirne ve İstanbul Bakırköy'de bir iki kıymetsiz emlâkı ortaya çıktı. Saray damadı Enver Paşa'nın ise bütün mal ve emlâkının eşi Naciye Sultan üzerinde olduğu ve bunların da o kadar da denildiği kadar büyük olmadığı anlaşıldı. İstanbul Cadde-i Kebir'de 12 bin lira değerinde dörtte bir hisseli bir eczane ve yine aynı yerde 18 bin lira kıymetinde ahşap bir dükkân olduğu tespit edildi. Bahriye Nazırı Cemal Paşa'nın ise üzerinde bir emlâkı ve birkaç parça eşyası olduğu saptandı. Oysa haklarında edilmedik iftiralar kalmamıştı. (Dr. Bünyamin Kocaoğlu, Mütarekede İttihatçılık, İttihat ve Terakki Fırkası'nın Dağılması, Temel Yayınları, İstanbul, 2006, s.199-200.)

O akıbet 15 Mart 1921 günü Berlin'de, İngiliz ajanı Ermeni militanın kurşunuyla geldi. Diğer devrimci arkadaşları gibi o da hayatını vatandan uzak diyarlarda verdi... Hiç biri yatağında ölmedi. Devrim yaptılar ve dimdik bir çınar gibi, ebediyete yürüdüler. Saygıyla anıyoruz...

Kaynak/Source: